

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Ліпчевська І. Л.

здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

Аналіз вітчизняного наукового доробку з проблеми візуалізації в педагогічних закладах вищої освіти дає підстави свідчити про наявність протиріччя між запитом суспільства на високий рівень візуальної грамотності вчителів початкової школи та наявною розробленістю питання формування цієї компоненти професійно-педагогічної компетентності студентів – майбутніх учителів – у вищій школі [4; 5; 6; 8].

Для формування вмінь візуалізації навчальної інформації, як і будь-яких інших умінь, важливим є забезпечення активності/інтерактивності освітнього процесу, адже вміння людини формуються в процесі її діяльності. Отже, як базисну форму навчання з питань візуалізації навчальної інформації доцільно розглядати інтерактивну лекцію – «основну форму навчання теоретичної частини певного освітнього компонента [у вищій школі], що дає змогу залучати осіб, які здобувають освіту, до цього процесу, одночасно зберігаючи необхідний контроль і забезпечуючи швидку й просту трансформацію пасивної презентації матеріалу в інтерактивний досвід» [2, с. 69].

Найбільш поширеними видами інтерактивної лекції є лекція-візуалізація та проблемна лекція. Вони передбачають подолання односторонності презентації навчального матеріалу шляхом використання викладачем інтерактивних форм, методів і засобів навчання. До доцільних форм організації навчальної діяльності здобувачів освіти належать групова форма, яка передбачає створення в межах колективу невеликих за складом (оптимально – 5-6 учасників), стабільних або тимчасових груп для спільного вирішення навчальних задач, а також інтерактивна колективна та активна фронтальна форми організації діяльності студентів (характерні для лекції-візуалізації та проблемної лекції).

Інтерактивні методи навчання доцільно розглядати як способи реалізації групової (із мінімальним залученням педагога), колективної та фронтальної роботи студентів. Їх використання спрямоване на реалізацію взаємодії та співпраці суб'єктів освітнього процесу, формування конструктивної креативної навчальної атмосфери в колективі. «Джерелами для такої активності та творчості є і складники внутрішнього світу кожної особистості (її світогляд, інтереси, потреби), і зовнішні чинники, які стимулюють людину до певних дій (творча спрямованість освітньої діяльності, гейміфікація занять тощо)» [2, с. 56–57]. Як імітаційні (що ґрунтуються на імітаційному або імітаційно-гейміфікованому моделюванні процесів, ситуацій і явищ, зокрема, відтворення процесів у реальному середовищі), так і неімітаційні (які не потребують моделювання об'єктів вивчення) інтерактивні методи

передбачають використання відповідних сучасних засобів навчання, зокрема залучення освітніх ІКТ.

Крім забезпечення інтерактивності освітнього процесу, першочерговим чинником успішності формування вмінь візуалізації навчальної інформації доречно визначити навчання візуалізації шляхом її застосування, тобто інтенсивне залучення до освітнього процесу безпосередньо форм, методів і засобів візуалізації для опрацювання навчального контенту.

Поєднання активних/інтерактивних форм, методів і засобів навчання з використанням візуалізації навчальної інформації значно сприяє формуванню зазначених умінь у майбутніх учителів початкової школи та підвищує результативність освітнього процесу загалом.

Список використаних джерел

1. Загорулько М. О. Introduction of innovative teaching technologies in the higher educational institutions' educational process. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент* : зб. наук. пр. Серія: педагогічні науки. 2020. № 16. Р. 92-103.
2. Інтерактивні методи навчання у вищій школі : монографія / Д. П. Антюшко та ін. Харків : Вид-во Іванченка І., 2022. 189 с.
3. Кремень В. Г., Луговий В. І., Саух П. Ю. Освіта і наука – основа інноваційного людського розвитку. *Herald of the national academy of educational sciences of ukraine*. 2020. Т. 2, № 2.
4. Ліпчевська І. Л. Визначення сутності вмінь візуалізації навчальної інформації майбутніх учителів початкової школи. *Молодь і ринок*. 2022. № 7–8 (205–206). С. 151-156.
5. Ліпчевська І. Л. Візуалізація навчальної інформації: робота з науково-пізнавальним текстом у початковій школі. *Молодь і ринок*. 2022. № 9–10(207–208). С. 127–133.
6. Ліпчевська І. Л. Сучасний підручник для початкової школи: проблема візуалізації. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. № 29. С. 108-116.
7. Малихін О. В. Ієрархія компетентностей сучасного педагога. *1025 – річчя історії освіти в Україні : традиції, сучасність та перспективи*. 2014. С. 65-75.
8. Малихін О. В. Інформаційно-навчальне середовище як засіб ефективної організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: педагогіка. 2010. № 3. С. 33-38.
9. Малихін О. В., Ліпчевська І. Л. Візуалізація навчальної інформації як складова професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 4. С. 59-67.
10. Малихін О. В. Формування потреби в самоосвіті як засобу розвитку творчої особистості вчителя. *Творча особистість учителя*. 1999. С. 48-55.
11. Пушкарьова Т. О., Топузов О. М. Інтегративно-діяльнісна педагогіка. Київ : Пед. думка, 2019. 304 с.
12. Стратегії інтенсифікації вищої гуманітарної освіти в Україні та країнах ЄС : монографія / О. В. Малихін та ін. Київ : НУБіП України, 2017. 388 с.

13. Malykhin O. V., Aristova N. O. Improving computer engineering and information technologies undergraduate students' training through combination of formal, non-formal and informal learning. *ENVIRONMENT. TECHNOLOGIES. RESOURCES. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. 2019. Vol. 2. P. 208.

14. Professional and pedagogical training of future students of higher education with elements of gamification / O. Samodumska et al. *Revista eduweb*. 2022. No. 16(4). P. 52-64.

ІГРИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ В ДІТЕЙ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ ТРЕТЬОГО РІВНЯ

Логвінова Ю. С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Питання порушення розвитку лексичної сторони мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ) були предметом дослідження багатьох учених і практиків (Н. Жукова, Є. Соботович, Т. Філічева, Р. Ладаєва, Л. Єфименкова, Г. Мисаренко, В. Пугакова, Г. Чиркіна та ін.), проте означена проблема залишається актуальною дотепер.

За статистикою, таке мовленнєве порушення, як ЗНМ, діагностують дітям у шість разів частіше, ніж 20 років тому. Особливо це помітно за зміною вікових меж розвитку мовлення. Раніше вважалося, що в нормі вже в 9-12 місяців дитина має говорити кілька слів, у 1,5 року – складати речення з двох слів, а в 3 роки в неї з'являється зрозуміле оточуючим мовлення. Зараз ці етапи відбуваються на півроку пізніше.

Діти, що мають ЗНМ 3-го рівня складають основну категорію дітей-дошкільників із порушеннями мовлення. За висновками вчених (Г. Чиркіна, О. Боряков, О. Лурія, І. Горай, Л. Трофименко, В. Пугакова), такі діти використовують у своєму мовленні загальнозживані слова і можуть використовувати прості фрази, подекуди визначати назви предметів, дій, окремих ознак.

Під ЗНМ у дітей із нормальним слухом і первинно збереженим інтелектом розуміють таке мовленнєве порушення, за яким порушено формування всіх компонентів мовленнєвої системи, які відносяться як до звукової, так і до смислової сторони мовлення. За такої умови суттєвіші порушення виявляються під час засвоєння і використання дітьми лексичної та граматичної сторін мовлення (Г. Жаренкова, Р. Лалаєва, Р. Левіна, В. Орфінська, Є. Соботович, Л. Спірова, Л. Трофименко, Т. Філічева, Г. Чиркіна та інші) [1, с. 235].

Словниковий запас дошкільнят із ЗНМ 3-го рівня обмежений, наприклад, це проявляється у відсутності знань багатьох слів різної тематики: птахи (лелека), квіти (троянда, айстра), ягоди (ожина, малина), професії (електрик, столяр, тесляр)